

دومین کنفرانس ملی
 راهکارهای توسعه و ترویج آموزش علوم در ایران
 2nd National Conference
 on Strategies for promoting science education in Iran
 ۱۸ تیرماه ۱۳۹۵
 8 July 2016
 Galedar - Iran
 گله دار - ایران

بررسی ارتباط میان نیاز های مالی خانواده و گرایش زنان خانه دار به ادامه تحصیل

افسانه اکبری^۱، فاخته ماهینی^۲، عزت دیره^۳

- ۱- دانشجوی کارشناسی ارشد گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بوشهر، بوشهر، ایران
- ۲- استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بوشهر، بوشهر، ایران
- ۳- استادیار گروه روان شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بوشهر، بوشهر، ایران

Email: fakhteh_mahini@yahoo.com

چکیده

این مقاله با هدف بررسی ارتباط میان نیاز های مالی خانواده و گرایش زنان خانه دار به ادامه تحصیل با استفاده از روش توصیفی همبستگی از نوع پیرسون و جامعه آماری شامل تمام زنان خانه دار در حال تحصیل در مقاطع متوسطه اول و دوم در شهرستان بوشهر (۵۸۰ نفر) در سال ۹۵-۹۴ می باشد. روش نمونه گیری به صورت تصادفی ساده و با استفاده از جدول اعداد تصادفی است که تعداد ۲۳۲ زن خانه دار در حال تحصیل در شهرستان بوشهر بر مبنای جدول مورگان به عنوان نمونه ی پژوهش به پرسشنامه محقق ساخته پاسخ دادند. مهمترین ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه بوده است که روایی ابزار سنجش با استفاده از آزمون تعیین گردید و اعتبار سئوالات نیز با استفاده از ضریب آلفای (۰/۸۰) کرونباخ مقدماتی و محاسبه نظر مورد پردازش و Spss متخصصین و کارشناسان مورد تأیید قرار گرفت. داده های آماری پس از استخراج از نرم افزار آماری تجزیه و تحلیل قرار گرفت و با سطح اطمینان ۹۵٪ فرضیه های پژوهش مورد تأیید قرار گرفتند. نتایج نشان داد که بین نیاز های مالی خانواده و ادامه تحصیل زنان خانه دار رابطه معنی داری وجود دارد.

کلمات کلیدی: : زنان خانه دار، ادامه تحصیل، نیاز مالی خانواده

دومین کنفرانس ملی راهکارهای توسعه و ترویج آموزش علوم در ایران

2nd National Conference on Strategies for promoting science education in Iran

۱۸ تیرماه ۱۳۹۵
8 July 2016

Galedar - Iran

گله دار - ایران

بررسی‌های کشورهای صنعتی نشان می‌دهد هرگاه دختران پس از خاتمه تحصیلات به جمعیت فعال نپیوندند دیگر مشکل است که بتوان آن‌ها را بعداً به بازار کار کشانید [۸]. هر چه تحصیلات زن به اندازه شهر و یا بالاتر از او باشد، زن برای تأمین قسمتی از نیازهای مالی خانواده به فعالیت می‌پردازد. از مقایسه درآمد شوهران شاغل و غیر شاغل نتیجه می‌گیریم که میزان درآمد شوهران زنان شاغل به میزان درآمد شوهران زنان غیر شاغل به مراتب پایین‌تر است. بعبارتی یکی از انگیزه‌های اشتغال به کار زنان، احتیاجات مالی و کسب درآمد و برطرف نمودن نیازهای خانواده است و در صورتیکه درآمد شوهر جهت پاسخگویی به نیازهای مالی خانواده، پاسخگو باشد، زن کمتر گرایش به کار بیرون پیدا می‌کند. غالباً مشاغل زنان تحصیل کرده با حیثیت و درآمدی که فکر می‌کنند استحقاق آن را دارند و با تحصیلاتی که انجام دادند، هماهنگ نمی‌باشد. در بیشتر موارد به زنان مشاغل پایین‌تر از مردان هم سطح آنان از نظر آموزشی واگذار می‌شود، بدون توجه به علل آن، این وضع در زنان، حس و خورندگی ایجاد می‌کند و گاهی نیز منجر می‌شود به اینکه به حای قبول مشاغل پایین‌تر، خود را از زندگی حرفه‌ای کنار بکشند [۹].

گرایش زن به سوی اشتغال بیش از همه بر خانواده تأثیر می‌نهد و روابط زن و شوهر را دگرگون می‌سازد. ماری روژ و پل هانری شومباردلو معتقدند که هرچند که آزادی زن از این نظر امری اجتناب‌ناپذیر است و موجبات بروز تعادل اجتماعی را در تمامی روابط اجتماعی و نظام‌های ارزشی فراهم می‌آورد، اما بر وفاق و هماهنگی بین زوجین نیز لطمه می‌زند [۱۰].

پژوهشی تحت عنوان بررسی آموزش، میزان مشارکت زنان متأهل، باروری و رشد اقتصادی انجام داد، یافته‌ها نشان داد که فزاینده بودن هزینه‌های فرصت داشتن فرزند باعث کاهش تمایل زنان به فرزند دار شدن و افزایش تمایل آن‌ها به فعالیت اقتصادی شده است [۱۱]. همچنین مدل ارائه شده در این پژوهش با استفاده از آمارهای اجتماعی تایوان نشان می‌دهد که در مراحل مختلف توسعه اقتصادی، هر چه هزینه‌های آموزش بیشتر باشد، میزان مشارکت زنان بالاتر است و افزایش مشارکت زنان سهم مهمی در رشد پایدار اقتصادی دارد. رنه کونیک داشتن شغل برای زن درآمدی به وجود می‌آورد که می‌تواند بوسیله آن پایگاه حقوقی خویش به نحو قابل توجهی بهبود ببخشد. پایگاه حقوقی شغل زن به عنوان یک متغیر مستقل، در توزیع قدرت، انجام کارهای منزل، مفهوم نقش‌های زن و مرد، تعداد واقعی و تعداد مطلوب فرزندان، موفقیت در برنامه ریزی خانوادگی و به خصوص تعداد مطلوب فرزندان و رضایت زن در ازدواج مؤثر است. به نظر رنه کونیک آنچه سبب از هم پاشیدگی خانواده می‌شود، اشتغال مادر است. وجود مادر در خانه، موجب انسجام و هماهنگی می‌شود، یکی از عواملی که باعث از بین رفتن این انسجام و هماهنگی می‌شود عدم حضور مادر در خانه می‌باشد [۱۲]. به نظر می‌رسد علل اقتصادی گرایش زنان در دو دسته‌ی علل واقعی و کاذب، قابل طرح است. در واقع، فرد یا خانواده در تأمین مایحتاج زندگی در مضیقه است و درآمد زن کمک خوبی است؛ اما علل غیرواقعی و کاذب بر اثر ایجاد نیاز اقتصادی از سوی رسانه‌ها یا فرهنگ مصرف‌گرا ایجاد می‌شود و زنان را در دام زحمت مضاعف اقتصادی گرفتار می‌سازد. نوجوانان که در گذشته، نیروی کار و از منابع درآمد خانواده به حساب می‌آمدند، امروزه به عناصر مصرف‌کننده تبدیل شده‌اند. این موضوع، تعادل مالی خانواده‌ها را از میان برده و سبب شده است دختران و حتی زنان متأهل برای تأمین تمایل‌ها و نیازهای مصرفی خود به بازار کار کشیده شوند. ورود درآمد بیش‌تر به خانواده و افزایش دغدغه‌ی مصرف، گاه می‌تواند دامی از سوی سرمایه‌داری برای خانواده باشد. در دهه‌های اخیر، افزایش میزان خریدهای قسطی و پرداخت وام‌های درازمدت، خانواده را به مصرف هرچه بیش‌تر وسوسه کرده

دومین کنفرانس ملی
 راهکارهای توسعه و ترویج آموزش علوم در ایران
 2nd National Conference
 on Strategies for promoting science education in Iran
 ۱۸ تیرماه ۱۳۹۵
 8 July 2016
 Galedar - Iran
 گله دار - ایران

کنند و دوباره ادامه تحصیل را در سنین بعد از ازدواج از سر بگیرند؟ و این که اشتغال آنان تأثیری در کاهش مشکلات مالی خانواده ایجاد خواهد کرد؟

۲. روش انجام تحقیق

در این مقاله از روش توصیفی همبستگی استفاده شده است. جامعه آماری ۵۸۰ نمونه است که شامل کلیه زنان خانه دار که در شهرستان بوشهر در مقطع متوسطه اول و دوم در مدارس شبانه(نیمه دولتی و غیر انتفاعی)، از راه دور در سال ۹۵-۹۴ مشغول به تحصیل هستند که طبق آمار رسمی تعداد آنان ۵۸۰ نفر بود. تعداد ۲۳۲ نفر بر مبنای جدول مورگان به عنوان نمونه پژوهش به پرسشنامه محقق ساخته پاسخ دادند. گزینه‌های پاسخ‌دهی به گویه‌ها برای پرسشنامه به صورت طیف لیکرت بود که شامل گزینه‌های کاملاً موافق=۱، موافق=۲، نظری ندارم=۳، مخالف=۴ و کاملاً مخالف=۵ است. چندین پرسشنامه در زمینه مربوطه مطالعه شد و سپس آن را در اختیار اساتید محترم راهنما و مشاور و همچنین در اختیار چند تن از استادان رشته علوم تربیتی و انسانی قرار گرفت تا مشخص نمایند که گویه‌ها صرفاً موضوع مورد بررسی را می‌سنجد. مجموع نمرات هر آزمودنی در کل پرسشنامه بین ۱ تا ۵ می‌باشد که بیانگر ارزیابی اعتماد سازمانی می‌باشد.

پایایی پرسشنامه‌های تحقیق از روش آلفای کرونباخ استفاده شد پایایی با استفاده از آزمون مقدماتی بر روی نمونه اصلی ولی کوچک‌تر از آن مورد بررسی قرار گرفت. بنابراین پس از تهیه پرسشنامه، تعداد ۳۰ نسخه از آن تکثیر و به وسیله پاسخگویان تکمیل گردید و سپس داده‌های جمع‌آوری شده را کدگذاری نموده و با استفاده از نرم‌افزار کامپیوتری اس پی اس اس پایایی گویه‌ها با استفاده از آزمون پایایی سنج آلفای کرونباخ محاسبه شد. پایایی پرسشنامه برابر ۰/۸۰ می‌باشد. در تحلیل داده‌ها، ابتدا با استفاده از روش‌های آمار توصیفی مانند جداول فراوانی، درصدها، نمودارها، میانگین، انحراف معیار توصیف شدند.

در سطح آمار استنباطی از روش‌های پیشرفته آمار استنباطی مانند روش آماری کلمو گروف اسمیرنوف تک نمونه ای و ضریب همبستگی پیرسون مورد بررسی قرار گرفتند.

۳. نتایج

۳-۱. توزیع فراوانی افراد نمونه بر حسب وضعیت تأهل

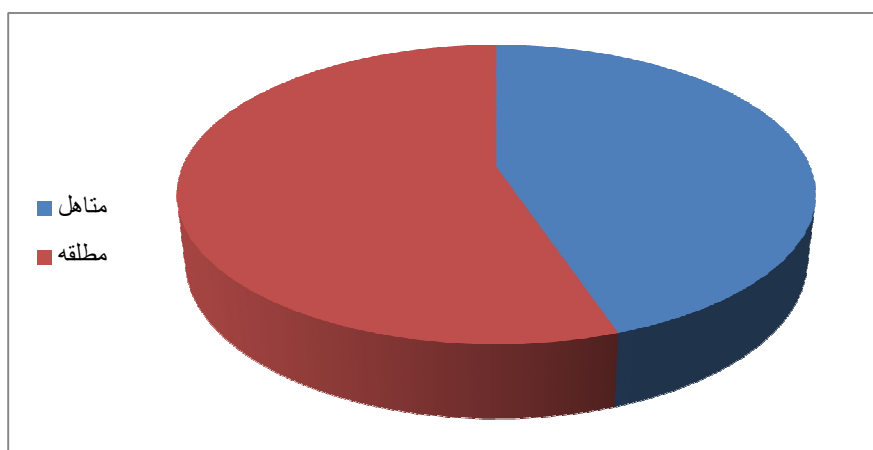
جدول ۱، ویژگی نمونه آماری بر حسب وضعیت تأهل را نشان می‌دهد. با توجه به جدول ۱، مشخص می‌شود که (۱۰۴ نفر) معادل ۴۵ درصد افراد نمونه را زنان متأهل و (۱۲۸ نفر) معادل ۵۵ درصد از افراد نمونه را زنان مطلقه تشکیل می‌دهند. این تعداد افراد در نمودار ۱، به صورت عینی قابل مشاهده می‌باشد.

جدول ۱ درصد و فراوانی نمونه‌ها بر حسب جنس

جنس	متأهل	مطلقه	مجموع
تعداد	۱۰۴	۱۲۸	۲۳۲
درصد	۴۵	۵۵	۱۰۰

دومین کنفرانس ملی
 راهکارهای توسعه و ترویج آموزش علوم در ایران
2nd National Conference
on Strategies for promoting science education in Iran
 ۱۸ تیرماه ۱۳۹۵
 8 July 2016
 Galedar - Iran
 گله دار - ایران

نمودار ۱ وضعیت جنسی نمونه‌ها

۲-۳. بررسی پیش فرض

قبل از بررسی فرضیات پژوهش لازم است آزمون آماری مناسب جهت تجزیه و تحلیل آن‌ها انتخاب شود. در این زمینه یکی از پیش شرط‌های اساسی برای انتخاب آزمون‌های آماری پارامتریک، نرمال بودن توزیع داده‌ها بر اساس متغیر مورد بررسی می‌باشد. با این رویکرد ابتدا جهت بررسی نرمال بودن عامل از آزمون کلموگروف - اسمینرف تک‌نمونه‌ای استفاده شد. در آزمون کلموگروف - اسمینرف تک‌نمونه‌ای، فرض صفر بیانگر نرمال بودن توزیع داده‌ها و فرض خلاف بیانگر غیرنرمال بودن آن است. بر اساس نتایج جدول شماره ۲، مقادیر سطح معناداری عامل، بیشتر از ۰/۰۵ بود. لذا فرض نرمال بودن توزیع عامل را تأیید و فرض خلاف مبنی بر غیرنرمال بودن توزیع داده‌ها رد گردید. بنابراین با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌ها، در تحلیل‌های بعدی از آزمون‌های پارامتریک استفاده می‌شود.

جدول ۲ آزمون کلموگروف - اسمینرف تک‌نمونه‌ای برای تعیین نرمال بودن عامل

نیازهای مالی	ابعاد شاخص	
۲۳۲	تعداد	
۲/۷۱	میانگین	پارامترهای نرمال
۰/۵۶۳	انحراف معیار	
۰/۵۲۱	مقادیر کلموگروف - اسمینرف	
۰/۴۱۲	سطح معناداری (دو دامنه)	

دومین کنفرانس ملی
 راهکارهای توسعه و ترویج آموزش علوم در ایران
 2nd National Conference
 on Strategies for promoting science education in Iran
 ۱۸ تیرماه ۱۳۹۵
 8 July 2016
 Galedar - Iran
 گله دار - ایران

۳. نتیجه گیری

فرضیه پژوهش به بررسی ارتباط بین نیازهای مالی خانواده و گرایش زنان به ادامه تحصیل پرداخته است. نتایج به دست آمده نشان داد که ارتباط مثبت و معنی داری بین این دو متغیر وجود دارد. به عبارتی می توان گفت با توجه به اینکه بین دو متغیر در سطح معنی داری ۰/۰۵ ارتباط مثبتی (۰/۱۷۹) وجود دارد، با افزایش وضوح نیازهای مالی خانواده؛ گرایش زنان به ادامه تحصیل نیز به صورت معنی داری افزایش می یابد. نتایج به دست آمده برای این فرضیه با پژوهش های [۶]، [۸]، [۹]، [۱۱]، [۱۳] و [۱۴] همسو می باشد. در حقیقت در تبیین نتایج می توان گفت با توجه به اینکه در طول سالیان متمادی، هدف و قصد اصلی از ادامه تحصیل انگیزه مادی بوده است و افراد سعی داشته اند با ادامه تحصیل جایگاه خود را در جامعه ارتقا داده و به شغل و منصب بهتری دست پیدا کنند و متناسب با این پیشرفت، بتوانند از نظر مالی درآمد بهتری داشته باشند، لذا در فرضیه اخیر هم زیاد دور از ذهن نیست که یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار بر ادامه تحصیل زنان انگیزه مالی باشد و آنان با قصد و نیت مالی و کمک به اقتصاد خانواده و دستیابی به درآمد بیشتر برای همسر و فرزندان خود بخواهند ادامه تحصیل بدهند.

یکی از مهمترین موارد اشتغال زایی در حوزه زنان ایجاد فرصتهای شغلی مناسب با شرایط زنان جامعه ما می باشد. به نحوی که در حین انجام فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی، اهمیت نقش آنان در خانواده نیز به لحاظ نقش مادری و همسری نادیده گرفته نشود. با توجه به اینکه یافته های تحقیق حاصله نشان می دهد که عامل اقتصادی سبب گرایش زنان خانه دار به اشتغال خارج از منزل می شود، توصیه می شود که برنامه ریزی اصولی پیرامون اشتغال زنان صورت گیرد، همچنین توصیه می شود، زمینه اشتغال زنان به موازات اشتغال مردان فراهم شود و دغدغه مالی مادران به عنوان یکی از انگیزه های ادامه تحصیل آنان رفع و فراهم شود.

۴. مراجع

[۱] آیت اله ممیز، سیده عاطفه قاسمی و سیده فاطمه قاسمی، ۱۳۹۲، بررسی عوامل مؤثر در توسعه کارآفرینی زنان، فصلنامه رشد فناوری، جلد ۹، صفحات ۲۲-۱۵.

[۲] فاطمه میرجلیلی، ۱۳۸۴، نقش زنان خانه دار در اقتصاد و تولید ناخالص داخلی کشور، مرکز پژوهش های مجلس، تهران.

[۳] مرادعلی توانا، ۱۳۸۰، زن در تاریخ معاصر ایران، جلد ۱، برگ زیتون، تهران.

[۴] شیرین احمدی نیا، ۱۳۸۰، عوامل مؤثر بر مشارکت زنان، فصلنامه انجمن جامعه شناسی، جلد ۴، صفحات ۷۴-۵۶.

[۵] پویا علاءالدینی، ۱۳۸۳، وضعیت مشارکت و اشتغال زنان در ایران، فصلنامه رفاه اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی تهران، جلد ۳، صفحات ۱۵۶-۱۳۲.

دومین کنفرانس ملی
 راهکارهای توسعه و ترویج آموزش علوم در ایران
2nd National Conference
on Strategies for promoting science education in Iran
 ۱۸ تیرماه ۱۳۹۵
 8 July 2016
 Galedar - Iran
 گله دار - ایران

[۶] منصور زراء نژاد و امیرحسین منتظر حجت، ۱۳۸۴، نگاهی به مشارکت اقتصادی زنان در ایران، پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه مازندران، جلد ۵، صفحات ۱۰۴-۷۷.

[۷] ساروخانی باقر و ثریا گودرزی، ۱۳۸۸، اثرات اشتغال زنان بر خانواده، مجله جامعه شناسی معاصر، جلد ۲، صفحات ۵۱-۷۸.

[۸] پرویز سعیدی، ۱۳۸۶، نقش و جایگاه تحصیل زنان (دانشجو و فارغ التحصیل) در اشتغال و توسعه، پژوهش نامه علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آبادکتول، جلد ۱، صفحات ۱۸۵-۱۵۱.

[۹] محمدرضا ایروانی، ۱۳۸۴، زنان، نظام آموزش عالی کشور و اشتغال، مطالعات علوم اجتماعی ایران، جلد ۴، صفحات ۱۶۵-۱۴۵.

[۱۰] باقر ساروخانی، ۱۳۷۰، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده، انتشارات سروش، تهران.

[11] Ling Y. H., 2000, Education Married Woman's Participation, Fertility and Economic Growth, Journal of Economic Development, vol. 25, pp 24-30.

[۱۲] مهرزاد ذاکر، ۱۳۸۶، اشتغال زنان و باز تعریف هرم قدرت در خانواده، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران.

[۱۳] فاطمه مجبی، ۱۳۹۳، اشتغال زنان، فرصت ها و تهدیدها، مجله پیام زن، جلد ۶، صفحات ۳۰-۴۰.

[۱۴] افسانه توسلی و فاطمه رفیعی خونانی، ۱۳۸۷، بررسی عوامل مؤثر بر گرایش زنان به اشتغال در خارج از منزل. پژوهش نامه علوم اجتماعی، جلد ۲، صفحات ۳۳-۵.